

ANTROPONIMLAR XALQ MADANIYATI IN'IKOSI SIFATIDA (FRANSUZ TILI MATERIALIDA)

Sindarov F. X.¹

Annotatsiya:

Ushbu maqolada fransuzcha shaxs nomlarining etimologik xususiyatlari va fransuz madaniyatini aks ettiruvchi vosita ekanligi haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, fransuz antroponimlari, ularning etimologiyasi va madaniy konteksti zamonaviy fransuz jamiyatining tarixi va an'alarini o'rganish imkonini berishi tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: antroponimlar, madaniyat, etnik guruh, lingvistik evolutsiya.

doi: <https://doi.org/10.2024/58hx6wo6>

Ism nafaqat shaxsni nomlash vositasi, balki ma'lumot tashuvchisi sifatida ham xizmat qiladi. Agar bu ma'lumotlar butun til jamoasida keng tarqalgan bo'lsa, bunday nomlar jamoaning tarixiy-madaniy taraqqiyoti haqidagi ma'lumotlarning tashuvchisi hisoblanadi. Nomning madaniy va etnik-madaniy makonini hisobga olish alohida qiziqish uyg'otadi, chunki nom etnik guruh ongining elementi bo'lib, xalqning ma'naviy madaniyati xususiyatlarini va ularning qadriyatlar tizimini aniqlashga imkon beradi.

Antroponimlar tilning eng qabul qiluvchi qismi bo'lib, ular barcha tarixiy va madaniy hodisalarni boshqa elementlarga qaraganda tezroq aks ettiradi. [1]

Fransuz antroponimlari, ularning etimologiyasi va madaniy konteksti zamonaviy fransuz jamiyatining tarixi va an'alarini chuqurroq o'rganishga imkon beradi. Ushbu nomlarning rivojlanishi ko'plab madaniy va tarixiy omillar bilan bog'liq bo'lib, ijtimoiy tendentsiyalar, san'at va adabiyotdagi yangiliklar orqali aks ettiriladi.

Masalan, mashhur shaxslar yoki madaniy hodisalar nomlarning paydo bo'lishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Natijada, fransuz antroponimlari nafaqat shaxsiy identifikatsiya vositasi, balki madaniy meros va ijtimoiy o'zgarishlarni aks ettiruvchi muhim element sifatida ham xizmat qiladi.

Fransuz nomlari fransuz xalqining xilma-xil lingvistik merosini aks ettiruvchi keng ko'lamli etimologik xususiyatlarni namoyish etadi. Fransuz antroponimlarini tashkil etuvchi asosiy elementlardan biri bu ismni olgan shaxs bilan bog'liq ma'no yoki xususiyatlarni bildiruvchi prefiks va qo'shimchalardan foydalanishdir. Masalan, Saint-Etienne yoki Saint-Luis kabi nomlardagi "Saint-" prefiksi ma'lum bir avliyo yoki diniy shaxs bilan aloqani ko'rsatadigan nasroniy ta'sirini aks ettiradi.

Prefikslar va qo'shimchalardan tashqari, fransuz nomlari ko'pincha lotin, nemis, kelt va boshqa tillardan olingan nomlarni o'z ichiga oladi, ular asrlar davomida fransuz leksikasiga ta'sir ko'rsatgan.

Antroponimlar yoki shaxs ismlari shaxsning o'ziga xosligi va madaniy merosini aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Boy tarix va xilma-xil ta'sirlar bilan fransuz antroponimlari asrlar davomida mamlakatning lingvistik evolyutsiyasi va madaniy o'zaro ta'sirini aks ettiruvchi ajoyib etimologik xususiyatlarni namoyish etadi.

Fransuz nomlash an'anasi kelt, lotin, german va frank ildizlarining aralashmasidan kelib chiqadi, natijada shaxsiy ismlarning xilma-xil va murakkab manzarasi paydo bo'ladi.

¹ Sindarov F. X., SamDCHTI o'qituvchisi

Keling, fransuz antroponimlarini tavsiflovchi ba'zi asosiy etimologik xususiyatlarni batafsil ko'rib chiqaylik:

1. Keltlar ta'siri:

Hozirgi Fransiyada yashagan qadimgi kelt qabilalari shaxsiy ismlar shaklida meros qoldirgan. Ko'pgina fransuz antroponimlari keltlardan kelib chiqqan bo'lib, Gvendal va Morgan kabi nomlarda "gwenn" (oq, adolatli) va "mor" (dengiz) kabi elementlar mavjud. [4]

2. Lotin merosi:

Rim imperiyasining tili sifatida lotin tili fransuz tilini va nomlash qoidalarini sezilarli darajada shakllantirdi. Ko'pgina fransuz antroponimlari lotincha ildizlarga ega bo'lib, Laurent, Victoire va Lucie kabi ismlar laurus (laurel), victoria (g'alaba) va lyuks (yorug'lik) kabi lotin so'zlaridan olingan. [4]

3. German va franklar ta'siri:

Fransiya tarixida german qabilalari, xususan, franklar hal qiluvchi rol o'ynagan. Bu ta'sir Robert, Mathilde va Eric kabi ismlarda ko'rinib turganidek, "bert" (yorqin), "hild" (jang) va "ric" (kuch) kabi germancha elementlarni o'z ichiga olgan fransuz antroponimlarida yaqqol namoyon bo'ladi. [4]

4. Xristian dini an'analari:

Avliyolar – ma'naviy yuksalishlari bilan ajralib turadigan, shaxsiy xususiyatlari yoki xulq-atvori bilan dindorlarga hayot namunasi sifatida ko'rsatilgan, turli dinlar tomonidan ibratli sanalgan kishilardir [7].

Bugungi kunda katolik cherkovida 7000 ga yaqin azizlar bor. Katolik cherkoviga ko'ra, muqaddaslik Xudo va inson o'rtasidagi ittifoqdir va "mo'jiza muqaddaslikni tasdiqlash uchun emas, balki Xudo bilan yaqinlikni tasdiqlash uchun kerak". Ular 11-asrdan Rim papasi tomonidan kanonizatsiya qilingan [5]. Avliyolarning ismlari teologik antroponimlarning asosiy bo'g'ini hisoblanadi. Marie, Jean va Pierre kabi ismlar Marie, Jean va Saint-Pierre kabilarga ishora qilib, bu an'anani aks ettiradi. [4]

5. Mintaqaviy o'zgarishlar:

Fransiyaning turli mintaqaviy madaniyatlari fransuz antroponimlarining boy gobeleniga hissa qo'shadi. Ismlar mahalliy dialektlar va tarixiy ta'sirlarni aks ettiruvchi mintaqaga qarab farq qilishi mumkin. Misol uchun, Lotaringiyadagi Lothar kabi nomlar mintaqaviy o'ziga xoslikni ko'rsatadi.

6. Evolyutsiya va moslashish:

Fransuz antroponimlari vaqt o'tishi bilan rivojlangan, yangi nomlar paydo bo'lgan va eskilari urfdan chiqib ketgan. Zamonaviy fransuz nomlari mashhur madaniyat, adabiyot yoki global tendentsiyalardan ilhom olishi mumkin, bu nomlash amaliyotining dinamik xususiyatini aks ettiradi. [4]

Fransuz antroponimlari Fransiyaning tarixiy, lingvistik va madaniy merosining ajoyib aksidir. Shaxs ismlarining etimologik xususiyatlarini o'rganish orqali biz asrlar davomida fransuz nomlash an'analari shakllantirgan ta'sirlarni tushunamiz. Keltlar ildizlaridan tortib xristian an'alarigacha har bir element fransuz antroponimlarining boyligi va xilma-xilligiga hissa qo'shadi, ularni mamlakat madaniy o'ziga xosligining ajralmas qismiga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- [1]. Суперанская А.В. *Общая теория имени собственного*. - Москва: Наука, 1973. — 366 с.
- [2]. Sindarov F. *Expression Of Human Appearance In Phraseological Units With Zoonym Component*// *Science and innovation*, 2022. P.1070-1074.
- [3]. O'zME. *Birinchi jild*. Toshkent, 2000-yil
- [4]. https://fr.wikipedia.org/wiki/Wikip%C3%A9dia:Accueil_principal